AN EPISTLE OF AN EBREW WILLINGE TO LEARNE CHRISTIANITY: SENT by him to London: & thence, by the Archb. of Canterburies aduise, to Basil: thence returned vuith some further spech vpon it vnto

the

Quene of Englandes most excellent maiesty.

BY HVGH BRVGHTON:

אֲנִי אַקְנִיאֵם בְּלֹא עָם

Ἰσραηλῖται· ὧν ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ, διαθῆκαι· καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι. ὧν οἱ πατέρες καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς, τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Rom. 9. 4.

PRINTED AT BASIL, BY CONRADVS VVALDKIRCH
1598.

TO THE MIGHTIE PRINCE ELISABET BY TE GRACE OF GOD

Quene of England, Fraunce & Ireland, defendour of the fath, &c.

FROM the ſeas of ELISA, ſouerain lady, & from the city built by the ſonne of the Bretan Helena, there came to your highnes King dome, an epiſtle from a Lerned Ebrew, full of Eloquence, & rabbiq; skill: iudged to conteyne ſparkes of matter, which with due nourishment might geue occaſion to kindle far off the light of the Goſpell, winninge ſuch fauour of migthy ſtates that it might turne to the comon good of Chriſtendome. This Iew ſemeth by his epiſtle to be of great autority, not only amonge Iewes, which are in Conſtantina the chiefeſt of the world, that he carying them after him, the reſt over the eaſt will ſoner folow: but alſo with the greateſt there: of whoſe affection nothing may be ſpoken, vntill it pleaſe him ſelf to open his mynde. He writeth in the tongue that was firſt vſed in the world: in which all the holy prophetes bookes are written: and all diuinity graduates muſt know, or be thought to ſee with other mens eyes: & by English vniuerſities they are bound to know: nether may plead ignorance: but as they are higheſt in your maieſties præferment, ſo the care to awnſwer toucheth them principally. His epiſtle penned with exquiſite care sheweth in his firſt entrance, skill putting all to the tryall, ether to overmatch Chriſtianes by Iudaiſme, for all theyr groũdes, yf they graunt his, & paſſe thẽ ouer as not dashing all faith: or, yf by modeſty & dexterity he be taught, how both Talmudes wilfully diſturbe the Bible, that the Light of Chriſt should not shine to them being in Satans darkenes: he cannot by Lerning lenger reſiſt: but by all Turkes iudgement, vpon his owne groundes of Scriptures auctority, he shalbe vtterly overthrowen. After his begininge, he continueth ſundry poinctes in Lerned reuerence: Firſt commending matters of England: next, requeſting ſome petitiones of inſtruction. Our diuinity is in his ſpech highly eſtemed: as ſtanding vpon the clear power of Gods hand: & removing weedes: ſuch as I think he blameth in Grekes. For as the Iewes, ſo they, haue overwhelmed all the Scripture, as with netles: which being vncutdowne, the thrueth cannoth be ſene. Then he thinketh that N. hath great occaſion to reioyce for a greate nomber that he hath broght on to the knowlegde of God:

from which help he also the Iew him self stretched out his hand: & caught an Omer full: while he standeth behind the wall: looking through the lattice, & knocking at the gates of vnderstanding. After this he slideth vnto commendation of your highnes Ligier, at the city of Constantine, for his great care to settle him in Christianity, And after this præparation he floweth most plentifully into your maiesties commendation: that by your speciall tendering haue diuines so ready in the Golden candelstick of the Law for the generalles to bring them vnto few heades: & for the particulares, the bowles, Knoppes, & flowres. Others he commendeth, as may appeare in his Epistle: and after. he cometh to his requestes: wherin first he sheweth a fervent desire, & most harty affection to haue N. sent to teach all the synagoges in Constantina, promising that he shalbe receaued as an Angel. But first he wold haue the sum of all the Scripture plentifully handled: & endeth his Epistle with a Lerned sonnet. This Letter was brought vnto my Lordes grace, to croyden: where he should be best at leasure. But his grace seing an English Endorcement, and saing that he could rede no further, bade the bringers send it to me. Others also counted ready in the tongue of diuinity, could or wold say litle to it. Here vpon it returned towardes the east, not with small hazard: yet by Gods goodnes, it came safe to me to Basil. I durst not returne the Letter: being of so weighty importance, to abide new daunger. But I printed an awnswer to my Lordes grace: shewing the principall effect: thinking that his gr. wold haue sent for an whole copy or haue written: that in this so weighty bysines, to doe good to all the world, no shadow of negligence or delay should appeare. But because that is not done, I haue printed the whole Epistle vnto your M. whom the care should chiefly touch: & will shew, according to my leasure more then others had hereyn, my poore opinion of proceding: yf your highnes geue me leaue. My care is the greater: for his G. dealinges in as great matters about the Bible, Labored in, ten whole yeres, vpon your M. word: & crossed after all that labour, & charges of so great time, by his Graces will & autority. I shewed his G. how, vpon Dan. 11. 38. vnskilfulnes, allowed by his skill, betrayd Gods name, & whole religion, to Satan. Yet there, three Greke translationes, yf they had bene knowen in England, might haue geuen light vnto a sure trueth: besides the most stedfast certenty of the Ebrew terme: So Polychronius the Greke, might for all Daniel. Then his G. yelded: with high Promises. Since a new difference as great fell. That, this Iew may end: whose Epistle foloweth.

צדק אזור מתניו והאמונה תורה (יי) היתה לו למנרה
החכם הנעלה תהלה בארץ הארון הונו ברוגטון
יצו ומושב הדרו בלונדריש:

בנו צו

בקוסטאנדריכה כה אייר הטכו אסדר וכל ערכך יהיה בשקל
הקדש עשרים גרה יהיה השקל:

איש על עדת בני החכמות רמות שכלם מתאמות נעימות
בימינו נאדרי בכח אשר יוציאם מבין חרולי גוני
ברועי החשנה ואשר יביאם אל מול סנגי תענוגי השלמות
רוממות אל בגרונו הנה הנו החכם הנעלה לי וסגולה
תהלה לכל אוהבי שמו השם עבים חתו הונו ברוגטון
יצו (יי) אתו את הברכה באסמיו אמן:

לא דבר ריק הוא ממכי כי ישאלך לבבך לב יודע מחר על אותותי
אלה בקרבך קדום לאמור מי ילד לי את אלה או מי הביאם
שלום כחלום מחקין אף אתה קדום אמור לו ריח מר אותותיך אותות
ומופתים בשמים ובארץ עבר בים פרה את אלהיך קדמין ברא כיב
ספתים ספה למאמנים וטעם זקנים המאוכים אל חיך הדעת ועל ברכי
התבונה תענה אלהי קדם ועל ארבע פנות העולם הלא אכל לאם ברכה
ערוכה בכל ושמורה ויתן מהודו מהודו ועד כוש וישלח אברהם את ידו
ויקח משם תלת העומר מן אמר על כן את קמתו כתן בעבן הדין דופק
שערי בינתך להבין אמרי בינה הנה עומד אחר כותל אהבתך מבין
מחרכי תרקי צדקתך ויומר לבבך כל הימים בלב תמים: את עתה ברוך
(יי) תהיה תלין טוב בערי לכל ימים אפס כספי מכנף הארץ זמירות
שמעתי צבי לצדיק וכמו בן כפי מה פלאדתי מפי הגביר כיר כאת לשולחן
האלמנבי פלס המר המספר המאום מכל החי מכל בשר עומ' פה לגם עמי'
[illegible] הראוה באלטון ילו ויורבי ויאמר לי קנות דרכיך דרכי נעם

וזהר טהור בזהר שכלך המאיר לארץ ולדרים על כל דבר אשר יאמר כי
הוא זה השכל וידוע מהות האלהות ועל שאר אוצרות הדעות ישועות
דרועו' עולם לכך לב טהור כפתחו של אולם והוא גם הוא אם למליצים הוא
ילין במליצה מערכה במערכ' יפה כתרצ' ואם אל כל איש שורר הוא ישתרר
עליו גם ישתרר אשרי העם מלכי צדק אשר תשיבותך בקרבו הגם לכבוד
המלכה שבה עוז ומתמשלת ברוחך (יי) לפאר על דבר כבוד שמה הלא היא
רבתי בגוים שרתי במדינות מלכה דעלמא ההוא אליזאביתה תמ' תמימתי
איומה כנדגלות וידע כל שער עמנו כי ראויה היתה זאת הגברת עטרת
תפארת כותרת גוברת ממלכות עמו הוא ארוס משמשת ימי בראשית להיו'
במלכותה איש אשר אלה לו שכל משכיל ומושכל וכל בשלים כסף החכמה
וזהב תועלותיה כלליה ופרטיה כפתוריה ופרחיה אשר על כן אשאלה
מאלהא די חכמתא פלחין בכפי פרנסות השמים מלכא לעלמי' חיי ומלכותה
יתן המלך מלכו של עולם בידה יד חזקה תהיה קיימת תהיה עולם לפני
אלהים אמן : ומזיוה ומהדרה תשפיע על שרו של ים הגדול ארי נוהם
ומושל על דוב שוקק מרעים ארץ מרבית ממלכות הלא הוא האדון דראקני
ילבן עלית אין גומרים את השלל לו דומיה תהלה רק אדבריה כה שלום
לרוממותו ודגל השכות יהיה תמיד מרומם על כל ארכות הגוים אשר הוא
בקרבו אמן : פלואה דעת ממני אדוני רם כי מה בבע באותה חכמה
רמה שכולה ובלמודה והוא כעלמה מעיני העדה אשר חשיבותך
בקרבה יחידה היא והיא מתנכרה הלא נכריה נחשבת להם : ואם
לפניהם לפני גוים אמירי אמריך ומורי זמיריך כולם כדברי הספר החתום
ואין איש שם על לב מה יטיב ומה ירע זה שכתך שמה מעט או הרבה :
ואם היושבת בגבי כפוני טמוני רעיוני שכלך היחיד ומיוחד דמעיתה על
לחיה באין מבין הלא החכמה באין תמצא ואין שמה מקום בינה מה זאת
עשה אלהיו לה לתקוע אהלה בין לעגי שפה ובלשון אחרת לא ידעו ערכה
ואיכה מכירים לדבר יהודית הלא טוב לה לרעות בשדי מאהביה עם עדרי
חבריה היודעים זולת תהלתים אותותיה אותיות מחכימות : בא ברוך
(יי) להאיר אל עבר פניכו והיית לנו לעינים ותשכן כבוד שמך ישכון בקרב
מחכיכו זה לעמוד על משמרת מקום האדון אשר אני מבקש תמיד לשחר
פניו הנזכר מעלה מעלה : מה נעים גורלי ידיד (יי) מה נכבד היום ההוא
יום בשורה בעדי לי לשמי : כלו עיני מיחל מתי תבוא ואראה פניך פני
אלהים אתה תהיה על בית החכמה ועל פיך פה כח ישק כל העם המתאוים
אל טל אורות יקרות אשר אותם ותאות לבותם זהב החכמה וחשוקיהם
כסף הבינה : בסוד קדושים שכלם ראשים הנגשים אל (יי) תבוא בשם
השגת שכלך הגבוה ובקהל נבונים וידועים תחת כבוד חכמתך ושם

אמרו ברזל בברזל יחד והחלק ילך א׳ הכל: תיקר כא כפסי בעיני רוממותך
עין משפט צדיק לכטות ימינך על תור׳ שבכתב והשיבני דבר העמיק תעמיק
אמתחות גליון התשובה מגרני השירים פרים זהב המתיקות להם
ומיקבי המליצות ככותנות בכוף כתות להשביע בכתכחות כפסי ובשמחות
הערוכות לך על גבי הסמכאות כוראות כפלאות מתוריתך: ואם ככה את
עושה לי תקנה לעבד אברהם העברי ועלי לשלם פי שני ברוחך רוח מריבה
רוח דעת ויראת (יי) ובכן על צדיק יפרח כתמר אשא משלי ואומר:

קצתי בך קשתי עלי הגיון — שיר תערוך מכתם ושגיון
אן נסעו פתאום סעפיך — איך עזבו לבך בלי רעיון
אן תשלחה מכתב והמכתב — בנך ומלידה והריון
איך יהלוך נע נד לארץ נוד — לרוץ גדוד על דוד בלי שריון
איך יהליך לוג מיזמיר עלים — מול משברי ועפו בנסיון
איך לשבי כצבי צבי בנך — תמסור ולא תשור חיש פדיון
העניק בגורן בין פלא שקו — וכמו שמעיה או כאבטליון
טרם שאול איה גביר תהית — בוחן חיש בו חן לגליון
טרם אשר ישכב למעצבה — נרדם ובסעפים וחזיון
טרם אשר יצמח בגן צחות — דרדר מקום הדר לבויון
ציר נאמן אל שלחיו הנו — השר והטפסר באפריון
הוד מענה עשו לעמת שיר — לתור מנוחה לו ולאביון
ארני ידיעת דוד עלי דת אל — לזכור שמו הגו בהגיון
מי יתנה דוד יעבור הנה — וכמו לעברונה גבר עציון
יאי בגורן דת עדת יעקב — כל שבלי הדוד בדת עליון
הסרת זמיר ושמע קחה אומץ — שמץ כצאת שמש עזוב רפיון
על פי גביר ספרי אמת דברי — ימים כקדמונים ובן גוריון
הוד והדרו מפאת מלכה — שבת פאר מלכות ורוב פונדריון
מל מעלות עשו לנגדה הוא — נחשב כצל עובר וקיקיון
גם על ארי מושל כדוב שוקק — שיר הערוך קשתי ושגיון:

סימן יפה לבתים

מי זות נבא כי מאדום בא — עד תשבי חר הכרמלה
ניב נבדלים גם ניב דלים — עם הגו הגיון סלה:

אבא מלפני חסיבותך כבאת העברים מתמידים ידידים חרדים אל דברו
אמרו מהלל בתהלה לך חיי למען יאריכון ימיך כימי השמי׳ לרוב הוא ישפות
שלום לכבודך שלום יעשה לכל בני ביתך כאוס קודם אמן:

תולעת ולא איש גוש עפר ומלבן
אברהם ראובן:

THus your M. seeth the Epistle: desired of many: sent to Eng-
lād: thēce to Basil: of one made many: that all may see it. The
awnswerer should be, my L. G. for Lerned fame & auctori-
ty. A Greater cause his G. never dealt in: then to open all te bible,
both Testamentes in Ebrew. And yf his G. knoweth nought in
Ebrew: Greke will doe as well, for Byzantium: and better for Eng-
land: to calme waues blowē of late, to the ruine of all religiō, & ler-
ning; which this Epistle to the Iew will quiet: & brede a windeless
Cymatolegen. His G. knoweth who stirred a dissention: for the
principal article of the Crede: for Christ his passion, wether his
soule went from his body. The Greke tongue, in spech to this Iew
will cut off all cōtrouersy: as Lerned linguistes & the sure in Scri-
pture groundes know that all was euer plain to the Simplest. The
Euangelistes told that Christ his soule should goe presently from
his body to his kingdome, to Paradise, to the hand of God; euen
through the veile of his flesh into heauen. This the Euangelistes
taught; and no one syllable in te Prophetes euer taught otherwi-
se. Now the prophetes phrase of all soules departing this life is: a
descendinge to Sheol, or ᾅδης. And in spech of full death amonge
such as held the soules immortality in an other world: with the
bodies death, they mentioned the soules descent to scheol, & ᾅδης,
Inferos, Hell. So Homer V. 3. for thousandes: so Demosthenes for
4000. slain at one fight by K. Philip. yet they held them to be in
happy case: & with theyr Goddes. So the Crede is penned by a
phrase vnwrestable: plain to all Iewes & Gentiles: till the Barba-
rous wold Lerne Diuinity, as from Dauus in the market, against
religion & all Lerning. This all his G. may cure saffely by writing
in Greke, wher none may say that Christ descended to Gehen-
nuo: & wher ᾅδης, to him & all good, is Paradise. So his Graces
[illegible] wold win him Eternal fame. And I trust your M. will not
appoint a meaner then his G. to this charge. But, I must leaue that,
to your Maiesties wisdome. yet I hope, all in a case of so weigthy
importance, may doe well, when occasion forceth them to deale,
then to speak in humble care, somwhat touching te weight of h
Lerned busines: wherin they haue best occasion to see the right:
and what should be done. Thus I wish your M. all good medi-
tationes, and one that conteyneth all: how God sitteth on a fiery
throne, & that all men must [illegible] where [illegible]
[illegible] ᾅδης, [illegible]
that there not Gehenna but paradise may be your blessed rest.

your Maiesties most humble subiect.

HVGH BROVGHTON.